

OUDER WESTLAND

In deze rubriek wordt teruggeblikt op een historische periode of gebeurtenis in Westland.

November 1944. Vijf Westlanders worden in de rug geschoten in een Wassenaars bos, nadat ze een dag eerder in Hoek van Holland waren betrapt bij een geheime Duitse raketinstallatie. Oorlogsslachtoffers, bij toeval op de verkeerde plek én het verkeerde moment.

▲ Hoekenaar Dirk Ruis met op de achtergrond de Hoekse ferrykade, precies de plek waar in 1944 via een mobiele lanceerinstallatie V2-raketten werden afgevuurd. FOTO THIERRY SCHUT

▲ Johannes (boven) en Jacobus van Spronsen. PRIVÉFOTOS

Lafhartig in de rug geschoten

Rien van den Anker

Hoekenaar Dirk Ruis is er vrijwel van overtuigd dat de vier in Wassenaar doodgeschoten Westlanders na de bevrijding in 1945 nooit waren teruggevonden als die ene overlevende de plek des onheils niet had aangewezen. „Via hem is dit gruwelijke verhaal toch nog bekend geraakt.”

De Rotterdamse oud-politieman en mede-oprichter van het Historisch Genootschap Hoek van Holland wijst vanuit zijn tien etages hoog gelegen appartement naar de aanlegkade van de Hoek-Harwich ferryboot. Precies daar, zo legt hij uit, stond driekwart eeuw geleden een van de twee mobiele lanceerinstallaties, waarmee de Duitsers hun V2-raketten richting Londen afvuurden. „En de andere locatie was verderop, iets aan de rand van het Staelduinsebos.”

Vlakbij die plek tussen het Spruitenveld en de Hilwoning (het is nu een woonstraat) ging het mis op 16 november 1944 voor vijf daar op het land werkende tuindersknechten. Rond acht uur was er een enorme explosie, een vuurzee ook, op nog geen honderd meter afstand, in dat door Duitse militairen tot super geheim verklaarde bosterrein. De 's-Gravenzandse broers Van Spronsen, Johannes (21) en Jacobus Adrianus (23), en de broers Jan en Johannes La Graauw, respectievelijk 35 en 32 jaar, brandden van nieuwsgierigheid. Of van naïviteit, dachten mogelijk dat ze konden

helpen. In ieder geval gingen ze kijken, samen met de 32-jarige tuinder Philippus van den Berg, die toevallig in de buurt was om bloemkolen op te halen. Maar ook Duitse soldaten kwamen op de plek af en even later werden ze gearresteerd.

Spionage

In het Duits klonken woorden als spionage en sabotage. Mogelijk daarom werden ze ook overgebracht naar het SS-hoofdkwartier van de V2-eenheid in Wassenaar, in de buurt van Marlot. Die naam alleen al betekende niet veel goeds, maar de gevangenen kregen 'gewoon' te eten, maar gingen wel de cel in. Morgen weer naar huis, werd hen verteld. Midden in de nacht werden ze wakker gemaakt, omdat ze nog zouden worden verhoord door een generaal. Waar, werd niet gezegd. Het bete-

kende een nachtelijke boswandeling richting Duindigt. De vijf Westlanders moesten naast elkaar lopen omdat ze dan voor de er achter lopende soldaten in het donker beter te zien waren. Na zo'n honderd meter werden ze onverwachts kansloos in de rug geschoten.

De broers Van Spronsen en Lagraauw moeten, gezien de vele afgevuurde schoten, vrijwel op slag dood zijn geweest. Van den Berg raakte zwaargewond, kogels raakten zijn linkerzij en -arm. In blinde paniek sloeg hij op de vlucht, rende weg en verstopte zich in de bosjes. De soldaten hebben nog lang, tevergeefs, op hem geschoten. Hij moet daar uren hebben gewacht tot de SS-soldaten waren verdwenen. Zij hadden onder tussen de vier andere lijken in een granaatrechter geworpen en afgedekt met aarde.

“**De slachtoffers waren toevallig op de verkeerde plek op de verkeerde tijd**”

–Dirk Ruis

Van den Berg is er daarna op miraculeuze wijze in geslaagd te ontsnappen en tot de bevrijding onder te duiken in Den Haag. Pas een half jaar later, kort na de bevrijding in mei 1945, kwam hij weer terug in Westland. Al die tijd had zijn familie niets over zijn lot vernomen en pas toen kon hij ook de ouders van de vier vermoorde andere Westlanders het verdrietige nieuws vertellen. Mede op zijn aanwijzingen zijn hun lijken gevonden en herbegraven in 's-Gravenzande en Monster.

Na de oorlog is er, zo vertelt Dirk Ruis, nog wel een uitgebreid onderzoek geweest naar wat er precies is gebeurd in Wassenaar, maar dat is doodgelopen. De identiteit van de SS'ers is nooit gevonden. Mogelijk had dit 'incident' in die eerste, ook bestuurlijk chaotische vredesjaren niet de hoogste prioriteit. Ook in Duitse (militaire) rapporten is trouwens van dit alles niets te lezen.

Pottenkijkers

Volgens Ruis staat wel vast dat de Duitsers in de buurt van deze mobiele V2-eenheden nerveus waren en geen enkele pottenkijkers wilden, ook al omdat ze toen van heel moderne, geheime materialen als bijvoorbeeld aluminium gebruik maakten. Iedereen die in de buurt kwam, moest wel een saboterend verzetsmens of spion zijn. Dan pijnlijk realistisch: „Het was zeker een verschrikkelijke voorval met een eenvoudige moord. En de slachtoffers waren toevallig op de verkeerde plek op de verkeerde tijd.”

ARRESTATIES

Boer Noordam had 'nog wat te doen'

Overlevende Philippus van den Berg is na de oorlog honderden keren bevraagd over wat er precies gebeurd is. Ruis denkt dat hij dat klaarblijkelijk op zeker moment zat was, waarna hij is vertrokken naar een onbekende woonplaats in

het binnenland. En daar op hoge leeftijd is overleden. Later werd bekend dat de broers Lagraauw in het verzet zaten, maar dat de Duitsers daar niets van wisten. Eveneens bleek toen dat naast de Westlanders Hoekenees Johannes Slis

bij de bomkrater was gearresteerd. Die man is kort na de arrestatie vrijgelaten, hij was kapitein van de Hoekse reddingsboot. Mogelijk dat de Duitsers hem in die rol nog nodig achtten. Geluksvogel was boer Noordam van de Hilwoning, die, toen de

tuindersknechten naar de ontplofte resten liepen, werd aangespoord om mee te gaan. Hij zou hebben gereageerd dat hij nog met iets bezig was en later zou komen. Zo ontsprong hij de dans en werd niet gearresteerd.